

Yttrande gällande förslag att förändra elitidrottsutbildningarna vid gymnasie- och gymnasiesärskolan i Sverige

Bakgrund

Rättviks kommun är en av de huvudmän som är remissinstans för förslaget i promemorian ”Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan” U2020/04134. Rättviks kommun är positiv till att denna utredning genomförts och ser att många av förslagen skulle förbättra processerna kring elitidrottsutbildningarna vid landets gymnasieskolor och gymnasiesärskolor.

Rättviks kommuns synpunkter

4. Förslag om ett nytt system för idrottsutbildningar med specialidrott i gymnasie- och gymnasiesärskolan

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

Rättviks kommun ställer sig positiv till förslaget att det enbart ska endast finnas en typ av utbildning med specialidrott. En sammanslagning av utbildningsvarianterna gör att eleverna slipper överväga eventuella skillnader mellan olika idrottsutbildningar. Grundförutsättningarna för de som bedriver utbildningarna blir också mer likvärdiga. Att utbildningen föreslås bli riksrekryterande är också positivt då alla elever ges samma möjlighet till antagning och inackordering oavsett hemkommun. Idag gör kommuner mycket olika vad gäller beviljande av en förstahandsplats på NIU-utbildningarna då utbildningen inte är riksrekryterande. Avtal skrivs mellan flertalet kommuner men långt ifrån alla. Tillgången till idrottsutbildningarna ser därmed mycket olika ut.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Rättviks kommun ställer sig positiv till förslaget som bland annat innebär att huvudmännen ska ansöka om utbildning hos Skolverket och där Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden är medaktörer och inte huvudaktörer i beslutsprocessen. Det är viktigt att intressen inte ställs mot varandra. Skollag, skolförordningar och Skolverkets riktlinjer är det som ska ligga till grund för all utbildning. Vid bedömning av en ansökning om att bedriva elitidrottsutbildning är det viktigt att kraven är likvärdiga. När besluten fattas är det dessutom viktigt att eftersträva en geografisk spridning.

4.3 Bestämmelserna om var ansökan ska lämnas ska förbli oförändrade
Rättviks kommun ställer sig positiv till förslaget att lämna dessa regler oförändrade.

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund
Rättviks kommun ställer sig positiv till detta förslag. Att Skolverket har ett tydligt mandat och att Riksidrottsförbundet får en starkare roll gör bedömningarna och besluten mer likvärdiga och fördelningen kan få ett bredare nationellt perspektiv.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott
Rättviks kommun ställer sig delvis positiv till detta förslag. Det är logiskt att ersättningen av utbildningen är tvådelad. Den statliga ersättning som ska utgå föreslås utgå från en nationell prislista. Här bör poängteras att huvudmännens förutsättningar och kostnader för de olika specialidrotterna kan se mycket olika ut. Att alla skulle erbjudas samma ersättning kan därför slå mycket hårt mot vissa huvudmän. Skillnader som kan vinnas handlar bland annat om lokaler, geografiskt läge, gruppstorlek, etc.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten
Rättviks kommun ser detta förslag som mycket problematiskt. I förslaget står: ”Det föreslås därför att det får förekomma undantag från en avgiftsfri utbildning som innebär att eleven eller dennes vårdnadshavare *ska* stå för kostnaden när det gäller individuell idrottsutrustning och liknande som eleven behöver för en utbildning där elitidrott ingår... Kostnadsansvaret föreslås dock inte gälla om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden, vilket innebär att *huvudmannen* då i stället ska stå för kostnaden. Beslut om detta föreslås fattas av huvudmannen.”

1. Ett krav på att elever och vårdnadshavare ska stå för kostnaderna kan innebära en utslagning redan innan eleven väljer skolan. Rättviks kommun föreslår istället att ordet *kan* används. Alltså att möjliggöra att kostnader kan bäras av elever och vårdnadshavare.
2. Om en elev eller vårdnadshavare inte kan stå för kostnaden för idrottsutrustningen bör *hemkommunen* göra det – inte huvudmannen.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval
Det är bra att det förtydligas hur urvalet till idrottsutbildningarna ska gå till. Att arbeta för jämställdhet är ett viktigt arbete. Detta bör dock inte blandas ihop med uttagning till de olika elitsatsningarna. Den som anses ha bäst förutsättningar för idrottsutbildningen bör prioriteras vid urvalet till utbildningen (enligt förslaget), detta oavsett kön. Eleverna bör inte heller få

företräde till de nationella programmen då detta bör stå över uttagningen till idrottsutbildningarna.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokumentet

Rättviks kommun ställer sig positiv till att Skolverket får i uppdrag att se över kursplanerna idrott och hälsa 1 – specialisering och idrott och hälsa 2 – specialisering samt kunskapskraven för nämnda kurser i gymnasieskolandetta.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

Kravet på behörighet inom idrottskurserna har varierat över tid och upplevts något otydliga. Det är viktigt att kraven på behörighet förtydligas och att möjlighet till kompetensutveckling utvecklas. Att göra undantag gällande lärarnas utbildning och behörighet är inte rätt väg fram. En elitidrottsutbildning behöver kunna säkerställa att personalen är utbildad och kompetent för uppdraget. Därför välkomnar Rättviks kommun förslaget om att inkludera detta i lärarutbildningen samt att stärka möjligheten till fortbildning.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

Rättviks kommun ställer sig bakom detta förslag. Det är viktigt att det är tydligt vem som ansvarar för utbildningen och dess kvalité.

4.11 Förslag: En ny överklagandebestämmelse införs

Rättviks kommun ställer sig bakom detta förslag.

5. Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser

Förslag till Ändringarna i skollagen, gymnasieförordningen och förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet ska träda i kraft den 1 januari 2022.

Rättviks kommun ställer sig bakom detta förslag.

6. Konsekvenser

I det föreslagna systemet bedöms betydligt färre elever, cirka 5 000–6 000 elever, kunna antas till idrottsutbildningar och således bedöms kostnaden för kommunerna totalt sett att bli lägre. Det bedöms att denna minskning kommer att bli cirka 120 miljoner kronor baserat på att det blir 3 000 färre elever som kommer att kunna antas till idrottsutbildningen.

Rättviks kommun ställer sig frågan om inte antalet platser om 5000 är lågt räknat för alla idrottande ungdomar. Att minska möjligheten för en

elitsatsning med så stor andel (9000 till 5000) kan komma att påverka den svenska idrottskvalitén negativt. En mer återhållsam begränsning bör införas.

Lars Kratz
Förvaltningschef, Barn- och
utbildningsförvaltningen

Carolina Svedjeland
Rektor, Stiernhööksgymnasiet